

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

CANOLFAN
GWASANAETHAU
CYMRAEG
WELSH LANGUAGE
SERVICES CENTRE

RHAGORiaith

Cymraeg

Modwl: ECAD6022

BA3 - 2025-26

Grŵp B – Darlith/Lecture 10 ac 11

Ionawr 22ain 2026

Eluned Owena Grandis

e.grandis@pcydd.ac.uk

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Nod Ac Amcanion Aims and Objectives

**Modwl: ECAD6022
BA3 - 2025-26**

- Adolygu
- Berfau rheolaidd
(regular) y gorffennol

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

CANOLFAN
GWASANAETHAU
CYMRAEG
WELSH LANGUAGE
SERVICES CENTRE

RHAGOR iaith

Berfau afreolaidd gorffennol/ Past tense irregular verbs

Mynd ('to go')

Es i	Aethon ni
Est ti	Aethoch chi
Aeth e / hi	Aethon nhw

Cael ('to have')

Ces i	Cawson ni
Cest ti	Cawsoch chi
Cafodd e / hi	Cawson nhw

Gwneud ('to do/make')

Gwnes i	Gwnaethon ni
Gwnest ti	Gwnaethoch chi
Gwnaeth e / hi	Gwnaethon nhw

Dod ('to come')

Des i	Daethon ni
Dest ti	Daethoch chi
Daeth e / hi	Daethon nhw

Yr Amser Gorffennol Cryno

Short Past Tense

- **berfenw**

verb-noun *(dictionary form of an action / doing word)*

- **bonyn / bôn**

stem *(the part we add the ending to)*

- **terfyniad**

ending *(the part that tells us when / who)*

Yr Amser Gorffennol Cryno

Short Past Tense

Ydych chi'n cofio?

Dw i'n darllen ... *I read / I am reading ...*

Nawr, dysgwch:

Darllenais i ... *I read ...*

Bonyn Rheoliadd / *Regular Stems*

- *When a verb ends in a single vowel, you will lose that vowel to find the bôn:*

prynu > **Prynais i**

golchi > **Golchais i**

canu > **Canais i**

bwyta > **Bwytais i**

- *When a verb ends in 'io', we once again lose the final vowel:*

gweithio > **Gweithiais i**

smwddio > **Smwddiais i**

nofio > **Nofiais i**

gwylio > **Gwyliais i**

- *We always lose a final 'ed' or 'eg' ('eds will roll and 'egs will smash!):*

cerdded > **Cerddais i**

yfed > **Yfais i**

clywed > **Clywais i**

rhedeg > **Rhedais i**

- *With some verbs, we add the bôn to the end of the verb, without changing it at all (many of these end in a consonant):*

darllen > **Darllenais i**

edrych > **Edrychais i**

deall > **Deallais i**

chwarae > **Chwaraeais i**

Bonyn Afreoliadd

*Irregular
Stems*

mwynhau	>	mwyn<u>h</u>eu-
aros	>	ar<u>h</u>os-
cyrraedd	>	cyr<u>h</u>aedd-
dweud	>	dywed- / dwed-
gwranddo	>	gwrandaw-
gadael	>	gadaw-
meddwl	>	meddyli-

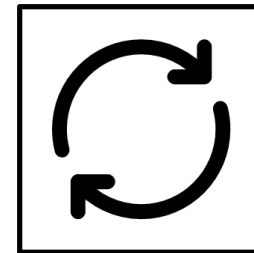
Terfyniadau

Endings

Person	Terfyniad
1. fi	- ais i
2. ti	- aist ti
3. fe / hi	- odd e / hi
4. ni	- on ni
5. chi	- och chi
6. nhw	- on nhw

Yr Amser Gorffennol Cryno

Short Past Tense

Darllen**ais** i

Darllen**aist** ti

Darllen**odd** e

Darllen**odd** hi

Darllen**on** ni

Darllen**och** chi

Darllen**on** nhw

Bwyta**ais** i

Bwyta**aist** ti

Bwyto**dd** e

Bwyto**dd** hi

Bwyto**n** ni

Bwyto**och** chi

Bwyto**n** nhw

Gweithia**ais** i

Gweithia**aist** ti

Gweithio**dd** e

Gweithio**dd** hi

Gweithio**n** ni

Gweithio**och** chi

Gweithio**n** nhw

Yr Amser Gorffennol Cryno

- The direct object of the verb (often the first word after the ending) takes a soft mutation, e.e.

Darllenais i **l**yfr.

I read a book.

- The direct object does not take a soft mutation if it is followed by a definite masculine or plural noun, e.e.

Darllenaist ti'r llyfr.

You read the book.

Darllenon nhw'r llyfrau.

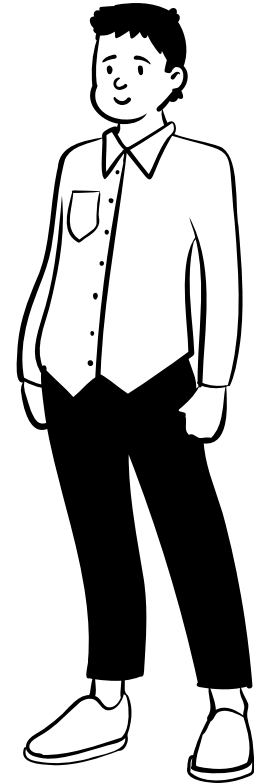
They read the books.

Yr Amser Gorffennol Cryno

Beth wnest
ti heddiw?

Darllenais i stori,
marciais i **l**yfrau yn
y llyfrgell ac es i i'r
pwll nofio.

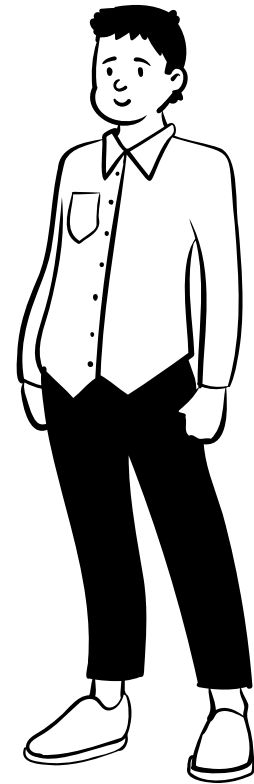

Yr Amser Gorffennol Cryno

Beth wnest
ti wythnos
diwetha?

Ymlaciais i yn y tŷ.
Cerddais i, gwyliais
i Netflix a bwytais i
lawer o siocled!

Y Treigladd Meddal

p	t	c	b	d	g	ll	m	rh
								
b	d	g	f	dd	-	l	f	r

To form the past tense with nearly all verbs, except for the irregular verbs, we add an ending to the root. The endings are:

- ais i	Rhedais i	<i>I ran</i>
- aist ti	Rhedaist ti	<i>You ran</i>
- odd e/odd o	Rhedodd e/o	<i>He ran</i>
- odd hi	Rhedodd hi	<i>She ran</i>
- odd Twm	Rhedodd Twm	<i>Twm ran</i>
- on ni	Rhedon ni	<i>We ran</i>
- och chi	Rhedoch chi	<i>You ran</i>
- on nhw	Rhedon nhw	<i>They ran</i>
-odd y plant	Rhedodd y plant	<i>The children ran</i>

Cofiwch

- The direct object of the verb (often the first word after the ending) takes a **soft mutation**, e.g.
Darllena**i**s i lyfr.
- The direct object does not take a soft mutation if it is followed by a definite masculine or plural noun, e.g.
Darllena**i**st ti'r llyfr.
Darlleno**n** nhw'r llyfrau.

Usually, the ending is added to the whole verb or it is added to the root which is formed by dropping the last vowel or syllable.

Verb ending	Examples of verbs	Root	Example
<i>none</i>	eistedd	eistedd-	eistedd on nhw
-io	gwyl io	gwyl-	gwyl i odd hi
-o	dring o	dring-	dring a is i
-u	prynu	pryn-	pryn a ist ti
-i	berw i	berw-	berw o dd e
-a	siop a	siop-	siop a is i
-ed	yf ed	yf-	yf o dd e
-eg	rhed eg	rhed-	rhed o n ni

There are some irregular roots, e.g.

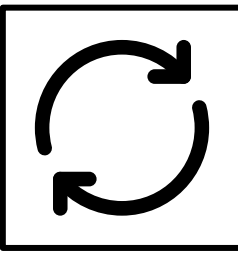
gwrando > gwr**a**dawais i

cyrraedd > cyr**h**aeddais i

dweud > dw**e**dais i, dy**w**edais i

meddwl > med**d**yliais i

Yr Amser Gorffennol

Bwytais i **f**rechdan.

I ate a sandwich.

Gwylion ni **r**aglen.

We watched a programme.

Canoch chi **g**an hyfryd.

You sang a lovely song.

Tynnodd e **l**un.

He drew a picture.

Ysgrifennon nhw stori.

They wrote a story.

Mae hi'n amser ymarfer!
It's time to practise!

bwyta + fi

Mae hi'n amser ymarfer!

rhedeg + ti

Mae hi'n amser ymarfer!

ffonio + fe

Mae hi'n amser ymarfer!

gweithio + hi

Mae hi'n amser ymarfer!

darllen + ni

Mae hi'n amser ymarfer!

ysgrifennu + chi

Mae hi'n amser ymarfer!

prynu + nhw

Llenwch y bylchau:

Fill in the gaps:

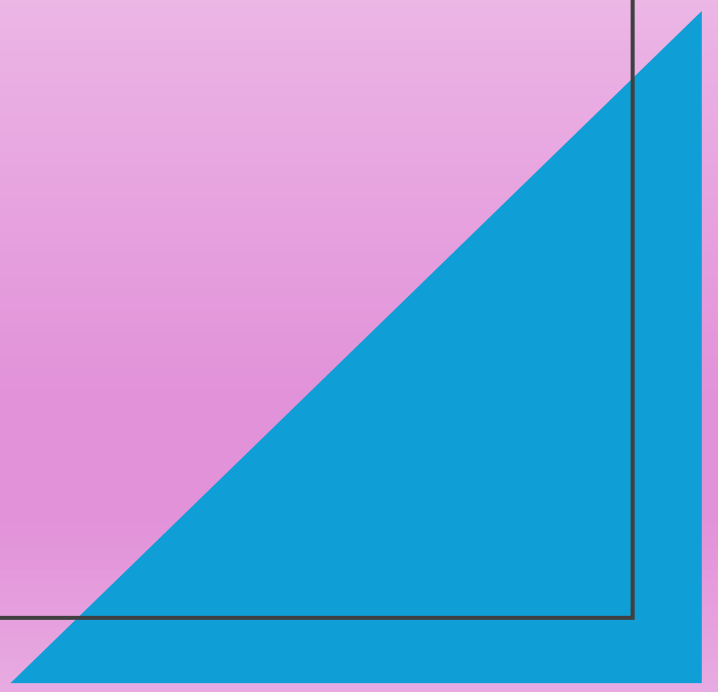

	cwrdd	cofio	gwisgo	cerdded	bwyta
fi	cwrddais				
ti					
fe / hi			gwisgodd		
ni					
chi					
nhw					bwyton

Atebion! *Answers!*

	cwrdd	cofio	gwisgo	cerdded	bwyta
fi	cwrddais	cofiais	gwisgais	cerddais	bwytais
ti	cwrddaist	cofiaist	gwisgaist	cerddaist	bwytaist
fe / hi	cwrddodd	cofiodd	gwisgodd	cerddodd	bwytodd
ni	cwrddon	cofion	gwisgon	cerddon	bwyton
chi	cwrddoch	cofioch	gwisgoch	cerddoch	bwytoch
nhw	cwrddon	cofion	gwisgon	cerddon	bwyton

Ymarfer eto!

Edrychwch ar y garden sydd ar y sgrîn a rhedwch y berfau cryno gorffennol yn gywir. Cofiwch bod rhagenw i'w weld yn y blwch, ac mae hyn yn effeithio ar y berfenw e.e

Fi / plymio = plymio + fi =

Plymiais i

Y Bluch
Llythrennedd

fe

chwarae gemau ar y
cyfrifiadur

Chwaraeodd e...

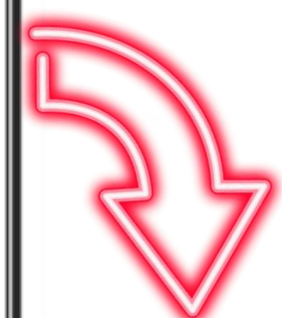

Y Bluch
Llythrennedd

ni

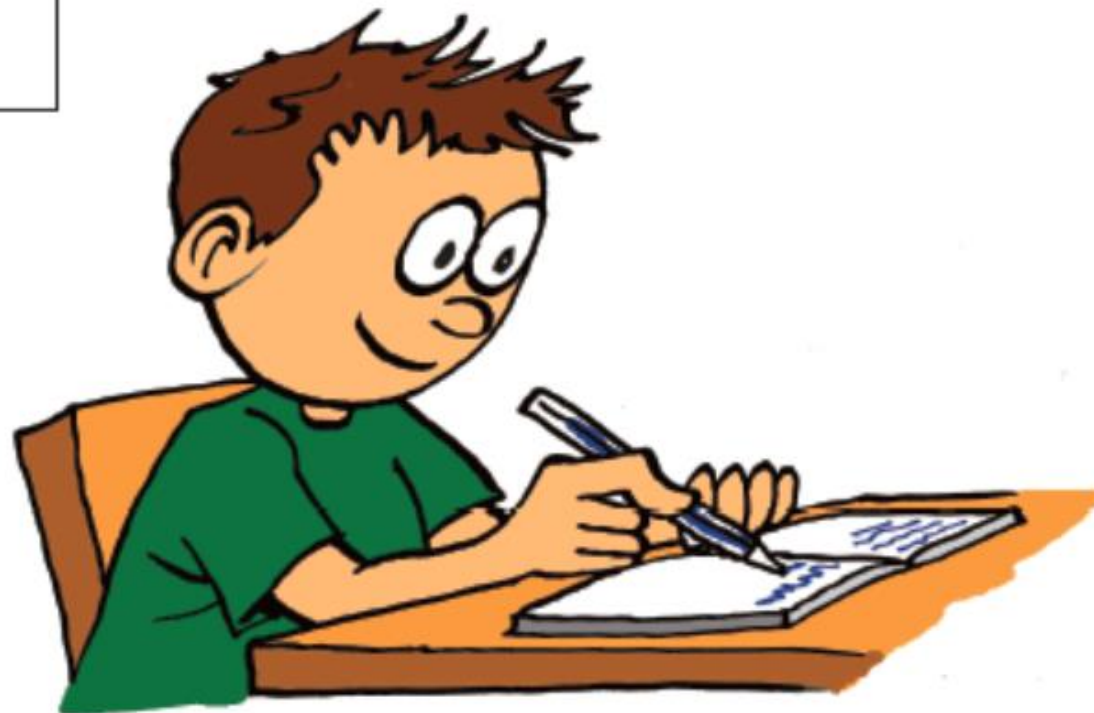
yfed paned

yfon ni...

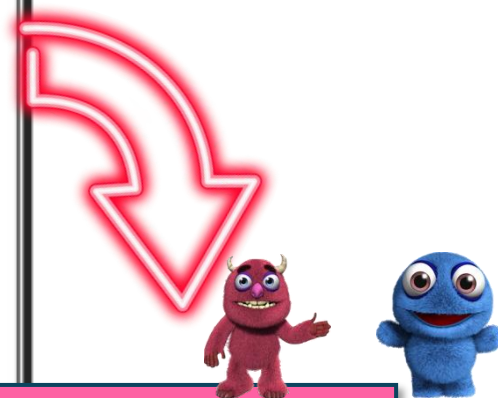

ti

ysgrifennu

ysgrifennaist ti...

Y Bluch
Llythrennodd

ni

chwarae mewn band

chwarae on ni...

Y Bluch
Llythrennedd

fe

adeiladu

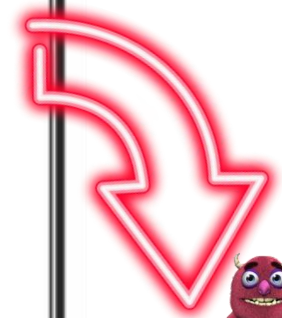

adeiladodd e...

hi

siarad

siaradodd hi...

Y Blacch
Llythrennedd

fe

bwyta

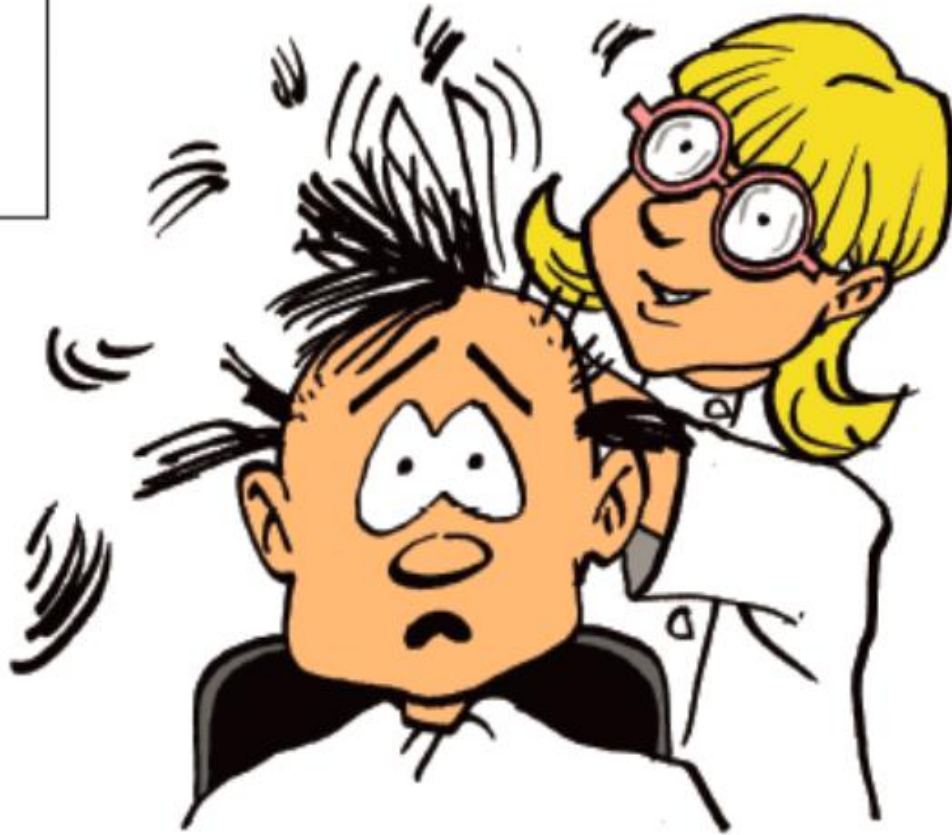
bwyttodd e...

Y Bluch

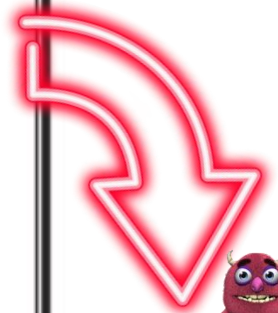

Llythrennedd

hi

torri gwallt

torrodd hi...

Y Bluch
Llythrennedd

ti

peintio

peintiaist ti...

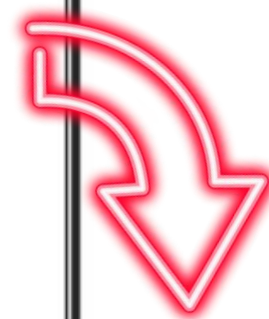

Y Bluch
Llythrennedd

fi

cario

cariais i...

Y Blawb
Llythrennedd

fe

pysgota

pysgotodd e...

Y Moch
Llythrennedd

ti

coginio

coginiaist ti...

Y Bluch
Llythrennedd

fe

siarad ar y ffôn

siaradodd e...

Taflwch ddau ddis!

1. siarad
2. edrych
3. coginio
4. chwarae
5. ysgrifennu
6. bwyta

1. fi
2. ti
3. fe
4. hi
5. ni
6. ni

6. bwyta

+

6. ni

= bwyton ni

Treiglwch y gair mewn cromfachau (os oes angen):
Mutate the word in brackets (if necessary):

1. Prynais i (diod).
2. Gwelais i (merch).
3. Tynnodd e (llun).
4. Defnyddion nhw (cyfrifiadur).
5. Bwyton ni (cinio).

Atebion!

1. Prynaais i (diod).
2. Gwelais i (merch).
3. Tynnodd e (llun).
4. Defnyddion nhw (cyfrifiadur).
5. Bwyton ni (cinio).

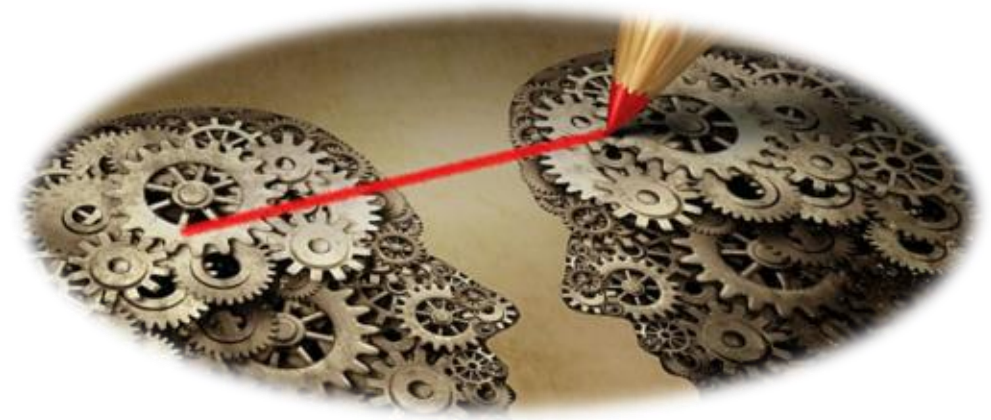
1. Prynaais i **dd**diod.
2. Gwelais i **f**erch.
3. Tynnodd e **l**un.
4. Defnyddion nhw **g**yfrifiadur.
5. Bwyton ni **g**inio.

Bingo rhwygo

- Prynaais i ddiod
- Gwelais i ferch
- Tynnodd e lun
- Bwytodd e frechdan
- Bwyton ni ginio
- Nofiaais i yn y môr
- Dawnsiaais i yn y dosbarth

- Darllenodd hi lyfr
- Gwyliodd hi'r teledu
- Prynaais i fag newydd
- Yfon nhw goffi
- Canodd e gân
- Cysgon ni am wyth o'r gloch.

Darllen fy meddwl!

- Prynais i ddiod
- Gwelais i ferch
- Tynnodd e lun
- Bwytodd e frechdan
- Bwyton ni ginio
- Nofiais i yn y môr
- Dawnsiais i yn y dosbarth

- Darllenodd hi lyfr
- Gwyliodd hi'r teledu
- Prynais i fag newydd
- Yfon nhw goffi
- Canodd e gân
- Cysgon ni am wyth o'r gloch.

Gofyn Cwestiynau *Asking Questions*

Ddarllenaist ti...?

Ddarllenodd e...?

Ddarllenodd hi...?

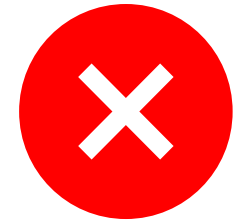
Ddarllenoch chi...?

Ddarllenon nhw...?

Do

Naddo

Mae treigladd meddal ar ddechrau'r cwestiwn.

There is a soft mutation at the start of the question.

Gofyn Cwestiynau

Ddarllenaist ti lyfr neithiwr?

Did you read a book last night?

Gerddodd e i'r ysgol bore 'ma?

Did he walk to school this morning?

Brynoch chi fwyd yn y ffreutur?

Did you (pl) buy food in the canteen?

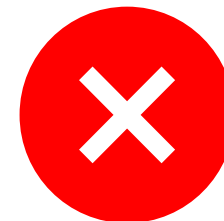
Weithion nhw'n galed heddiw?

Did they work hard today?

Do

Naddo

Y Negyddol

- *Verbs starting with **b, d, g, ll, m, and rh** take a **treigladd meddal**, e.e.*

Ddarllenais i ddim llyfr.

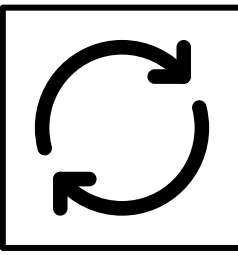
- *Verbs starting with **p, t and c** take a **treigladd llaes**, e.e.*

Cherddon nhw ddim i'r ysgol.

Phrynais i ddim creision.

- *There is never a mutation after **ddim**.*

Y Negyddol

Ddarllenais i ddim llyfr.

I didn't read a book.

Phrynaist ti ddim brechdan.

You didn't buy a sandwich.

Fwytodd e ddim cinio.

He didn't eat lunch.

Cherddodd hi ddim i'r ysgol.

She didn't walk to school.

Weithion ni ddim.

We didn't work.

Redon nhw ddim yn y coridor.

They didn't run in the corridor.

Parwch y Gymraeg a'r Saesneg:

Match the Welsh and English:

Saesneg
1. <i>I didn't play</i>
2. <i>She didn't leave</i>
3. <i>They didn't wait</i>
4. <i>He didn't think</i>
5. <i>We didn't run</i>
6. <i>You didn't eat</i>
7. <i>I didn't understand</i>
8. <i>They didn't listen</i>
9. <i>She didn't hear</i>
10. <i>You didn't climb</i>

Cymraeg
a. <u>A</u> dawodd hi <u>dd</u> im
b. <u>R</u> edon ni <u>dd</u> im
c. Chwaraeais i <u>dd</u> im
ch. <u>F</u> wytoch chi <u>dd</u> im
d. <u>Ch</u> lywodd hi <u>dd</u> im
dd. <u>W</u> randawon nhw <u>dd</u> im
e. <u>Dd</u> eallais i <u>dd</u> im
f. <u>F</u> eddyliodd e/o <u>dd</u> im
ff. <u>Dd</u> ringaist ti <u>dd</u> im
g. Ar <u>h</u> oson nhw <u>dd</u> im

Atebion!

Saesneg		Cymraeg
1. <i>I didn't play</i>	→	c. Chwaraeais i ddim
2. <i>She didn't leave</i>	→	a. Adawodd hi ddim
3. <i>They didn't wait</i>	→	g. Arhoson nhw ddim
4. <i>He didn't think</i>	→	f. F eddyliodd e/o ddim
5. <i>We didn't run</i>	→	b. R edon ni ddim
6. <i>You didn't eat</i>	→	ch. F wytoch chi ddim
7. <i>I didn't understand</i>	→	e. Dd eallais i ddim
8. <i>They didn't listen</i>	→	dd. W randawon nhw ddim
9. <i>She didn't hear</i>	→	d. Ch lywodd hi ddim
10. <i>You didn't climb</i>	→	ff. Dd ringaist ti ddim

Gwrandewch yn ofalus a llenwch y bylchau:

Listen carefully and fill in the gaps:

Athrawes: Beth wnaethoch chi ar eich gwyliau, ferched?

Nia: _____ ni yn y pwll nofio.

Athrawes: _____ chi rywbeth diddorol?

Seren: Do, _____ ni'r Pyramidiau.

Athrawes: Hyfryd! _____ chi rywbeth?

Nia: Naddo, _____ ni ddim byd.

Athrawes: Fwynheuoch chi'r gwyliau?

Seren: _____, yn fawr iawn. _____ ni i gyd.

Atebion!

Athrawes: Beth wnaethoch chi ar eich gwyliau, ferched?

Nia: Chwaraeon ni yn y pwll nofio.

Athrawes: Weloch chi rywbeth diddorol?

Seren: Do, gwelon ni'r Pyramidiau.

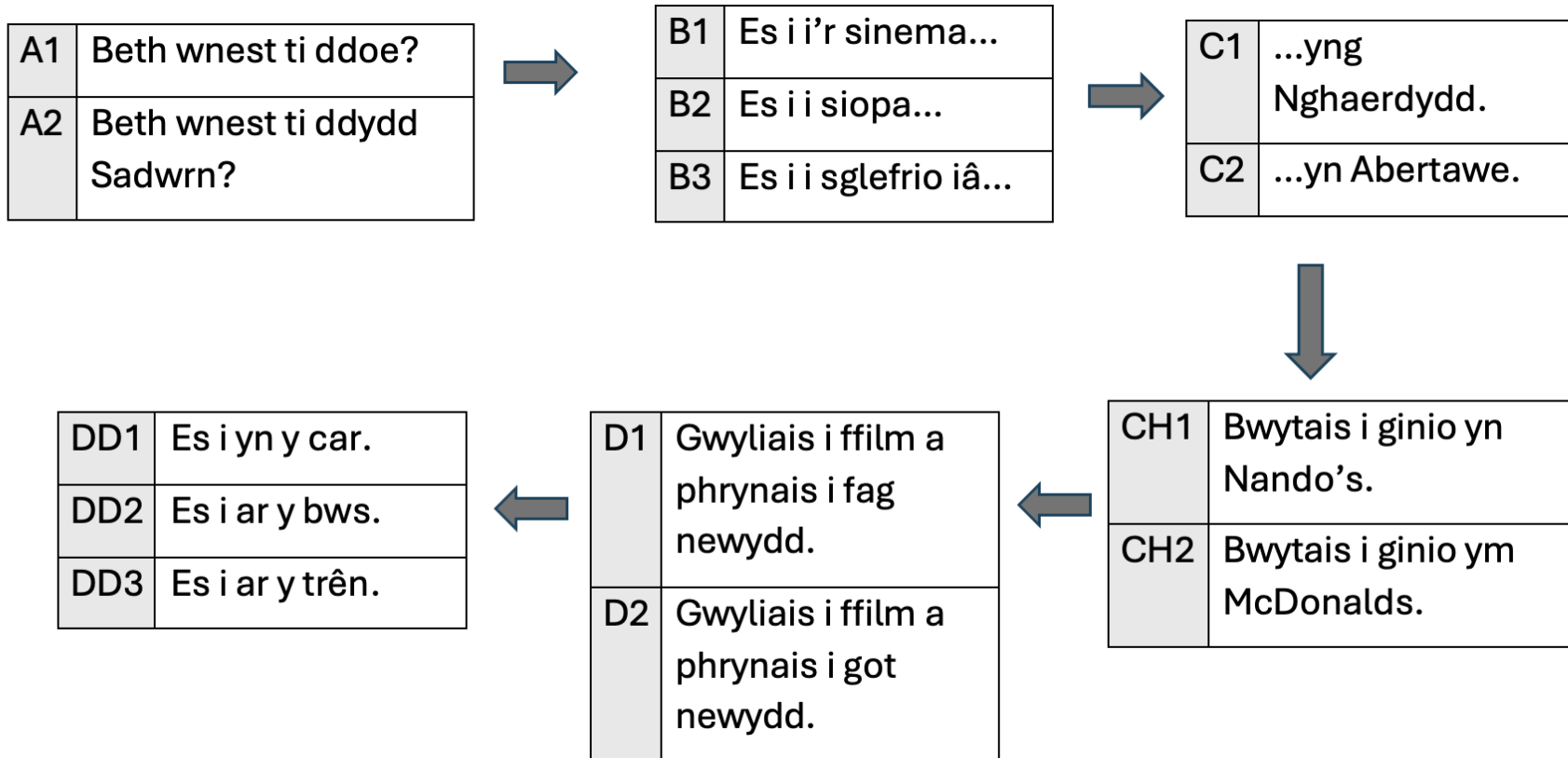
Athrawes: Hyfryd! Brynoch chi rywbeth?

Nia: Naddo, phrynon ni ddim byd.

Athrawes: Fwynheuoch chi'r gwyliau?

Seren: Do, yn fawr iawn. Mwynheuon ni i gyd.

Trapddôr

Amser symud!

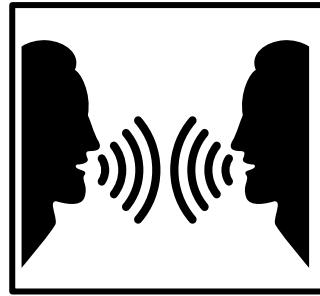
Partner A

Partner B

Darllenwch y sgwrs gyda phartner:

Read the conversation with a partner:

Athrawes: Beth **w**nest ti amser cinio, Gwen?

Gwen: Cerddais i i'r ffreutur a bwytais i ham a sglodion.

Athrawes: Beth **w**nest ti wedyn?

Gwen: Bwytais i **g**acen ac yfais i sudd oren.

Athrawes: Ac wedyn?

Gwen: Siaradais i â ffrindiau ac yna darllenais i **g**ylchgrawn.

Athrawes: Hyfryd!

Nawr, gweithiwch mewn parau i baratoi sgysiau newydd.

**1. Est ti i'r parc ddoe? Naddo, roeddwn i
wedi blino.**

2. Es i i Gaerfyrddin dros y penwythnos.

3. Bwytais i frechdan ham i swper.

**4. Nofiais i yn y ganolfan hamdden am
chwech o'r gloch.**

5. Wyliais i ddim Netflix neithiwr.

Defnyddiwch y berfau yma i greu brawddegau.

Gwelais

i...

Nofion ni...

Darllenais

i...

Mwynheuais

i...

Coginiais

i...

Bwytais

i...

Gwylliais

i...

Penderfynais

i...

Teimlais

i...

Yfodd

e...

Short Form Perfect Tense – e.g. *I went, You played, He slept....*

		I i	You (s) ti	He e	She hi	We ni	You (pl) chi	They nhw	The children y plant
<i>to go</i>	mynd	Es i	Est ti	Aeth e	Aeth hi	Aethon ni	Aethoch chi	Aethon nhw	Aeth y plant
<i>to come</i>	dod	Des i	Dest ti	Daeth e	Daeth hi	Daethon ni	Daethoch chi	Daethon nhw	Daeth y plant
<i>to do</i>	gwneud	Gwnes i	Gwnest ti	Gwnaeth e	Gwnaeth hi	Gwnaethon ni	Gwnaethoch chi	Gwnaethon nhw	Gwnaeth y plant
<i>to have</i>	cael	Ces i	Cest ti	Cafodd e	Cafodd hi	Cawson ni	Cawsoch chi	Cawson nhw	Cafodd y plant
<i>to read</i>	darllen	Darllenis i	Darllenaist ti	Darllenodd e	Darllenodd hi	Darllenon ni	Darllenocho chi	Darllenon nhw	Darllenodd y plant
<i>to play</i>	chwarae	Chwaraeais i	Chwaraeaist ti	Chwaraeodd e	Chwaraeodd hi	Chwaraeon ni	Chwaraeoch chi	Chwaraeon nhw	Chwaraeodd y plant
<i>to sit</i>	eistedd	Eisteddais i	Eisteddaist ti	Eisteddodd e	Eisteddodd hi	Eisteddon ni	Eisteddocho chi	Eisteddon nhw	Eisteddodd y plant
<i>to sleep</i>	cysgu	Cysgais i	Cysgaist ti	Cysgodd e	Cysgodd hi	Cysgon ni	Cysgocho chi	Cysgon nhw	Cysgodd y plant
<i>to get up</i>	codi	Codais i	Codaist ti	Cododd e	Cododd hi	Codon ni	Codocho chi	Codon nhw	Cododd y plant
<i>to work</i>	gweithio	Gweithiais i	Gweithiaist ti	Gweithiodd e	Gweithiodd hi	Gweithion ni	Gweithiocho chi	Gweithion nhw	Gweithiodd y plant
<i>to watch</i>	gwyllo	Gwyliais i	Gwyliaist ti	Gwylodd e	Gwylodd hi	Gwylion ni	Gwyllocho chi	Gwylion nhw	Gwylodd y plant
<i>to walk</i>	cerdded	Cerddais i	Cerddaist ti	Cerddodd e	Cerddodd hi	Cerddon ni	Cerddocho chi	Cerddon nhw	Cerddodd y plant
<i>to run</i>	rhedeg	Rhedais i	Rhedaist ti	Rhedodd e	Rhedodd hi	Rhedon ni	Rhedocho chi	Rhedon nhw	Rhedodd y plant
<i>to eat</i>	bwyta	Bwytais i	Bwytaist ti	Bwytodd e	Bwytodd hi	Bwyton ni	Bwytocho chi	Bwyton nhw	Bwytodd y plant
<i>to drink</i>	yfed	Yfais i	Yfaist ti	Yfodd e	Yfodd hi	Yfon ni	Yfocho chi	Yfon nhw	Yfodd y plant
<i>to enjoy</i>	mwynhau	Mwynheuais i	Mwynheuaist ti	Mwynheuodd e	Mwynheuodd hi	Mwynheuon ni	Mwynheuocho chi	Mwynheuon nhw	Mwynheuodd y plant
<i>to clean</i>	glanhau	Glanheuais i	Glanheuaist ti	Glanheuodd e	Glanheuodd hi	Glanheuon ni	Glanheuocho chi	Glanheuon nhw	Glanheuodd y plant
<i>to start</i>	dechrau	Dechreuais i	Dechreuaist ti	Dechreuodd e	Dechreuodd hi	Dechreuon ni	Dechreuocho chi	Dechreuon nhw	Dechreuodd y plant
<i>to stay</i>	aros	Arhosais i	Arhosaist ti	Arhosodd e	Arhosodd hi	Arhoson ni	Arhosochi chi	Arhoson nhw	Arhosodd y plant
<i>to finish</i>	gorffen	Gorffennais i	Gorffennaist ti	Gorffennodd e	Gorffennodd hi	Gorffennon ni	Gorffennochi chi	Gorffennon nhw	Gorffennodd y plant
<i>to arrive</i>	cyrhaedd	Cyrhaeddais i	Cyrhaeddaist ti	Cyrhaeddodd e	Cyrhaeddodd hi	Cyrhaeddon ni	Cyrhaeddocho chi	Cyrhaeddon nhw	Cyrhaeddodd y plant
<i>to leave</i>	gadael	Gadawais i	Gadawaist ti	Gadawodd e	Gadawodd hi	Gadawon ni	Gadawochi chi	Gadawon nhw	Gadawodd y plant

*Treigladd Meddal (*Soft Mutation*) of the object when positive – **Darllenis i lyfr / Darllenis i'r llyfr / Ddarllenis i ddim llyfr.**

Diolch